

VÝZNAM UKAZOVATEĽOV LIKVIDITY PRI HODNOTENÍ FINANČNEJ SITUÁCIE PODNIKU

The Importance of Liquidity Ratios at Regarding of Financial Position of the Company

Miriama Šulovská

Finančnou situáciou k určitému dátumu sa rozumie „stav majetku a zdrojov majetku (resp. zdrojov financovania) k tomuto dátumu, ktorý vznikol v dôsledku všetkých transakcií a udalostí v podniku od jeho vzniku a zaznamenaných v účtovníctve ako účtovné prípady. Finančná situácia podniku k určitému dátumu je základná charakteristika efektívnosti (neefektívnosti) finančného hospodárenia podniku.“¹

Finančná situácia podniku je ovplyvnená ekonomickými zdrojmi, ktoré podnik kontroluje, finančnou štruktúrou, likviditou a solventnosťou a schopnosťou prispôbiť sa zmenám v prostredí, v ktorom podnik pôsobí. Informácie o zmenách vo finančnej situácii podniku sú užitočné pre vyhodnotenie investičných, finančných a prevádzkových činností podniku počas vykazujúceho obdobia. Tieto informácie sú užitočné z hľadiska poskytovania základne pre používateľov pre vyhodnotenie schopnosti podniku produkovať peňažné prostriedky a peňažné ekvivalenty a pre vyhodnotenie potrieb podniku udržiavať tieto peňažné toky. Najdôležitejším zdrojom informácií o finančnej situácii je súvaha ako súčasť účtovnej závierky.

Cieľom účtovnej závierky je poskytovať informácie o finančnej situácii, výnosnosti a peňažných tokoch podniku, ktoré sú užitočné pre široký okruh používateľov pri ich rozhodovaní. Účtovná závierka tiež informuje o výsledkoch starostlivosti manažmentu o zverené zdroje. Účtovná závierka pripravená za predpokladu dodržania tohto cieľa spĺňa bežné požiadavky väčšiny používateľov.

Ako sme už uviedli, základným zdrojom informácií o finančnej situácii účtovnej jednotky je súvaha ako jedna zo súčastí účtovnej závierky. Súvaha poskytuje informácie o finančnej situácii účtovnej jednotky, t. j. o podmienkach, za akých vstupuje účtovná jednotka do svojej činnosti na začiatku účtovného obdobia a aké podmienky si vytvorila na konci účtovného obdobia na pokračovanie v činnosti v nasledujúcom účtovnom období.²

Pri finančnej analýze porovnávame vždy údaje za dve účtovné obdobia. (napr. bežné účtovné obdobie a bezprostredne predchádzajúce obdobie účtovné obdobie).

Na opísanie finančnej situácie sa používajú najčastejšie **pomerové** (percentuálne, relatívne) **ukazovatele**, ktoré umožňujú porovnávať analyzovanú účtovnú jednotku s inými účtovnými jednotkami, resp. ukazovateľmi za príslušné odvetvie. Najčastejšie používanými ukazovateľmi hodnotiacimi finančnú situáciu účtovnej jednotky sú ukazovatele likvidity, ukazovatele aktivity, ukazovatele rentability, ukazovatele zadlženosti a ukazovatele trhovej hodnoty.

Veľmi významnú informáciu o finančnej situácii účtovnej jednotky možno získať analyzovaním jej schopnosti hradiť svoje splatné záväzky, t. j. prostredníctvom **ukazovateľov likvidity**. Všeobecne platí, že finančne stabilná účtovná jednotka je schopná záväzky splácať, účtovná jednotka s finančnými ťažkosťami s tým má problémy.

¹ ŠLOSÁROVÁ, A. a kol.: Analýza účtovnej závierky. Bratislava : IURA EDITION, 2006, s. 279.

² ŠLOSÁROVÁ, A. a kol.: Analýza účtovnej závierky. Bratislava : IURA EDITION, 2006, s. 298.

Ukazovatele likvidity podniku charakterizujú krátkodobú alebo dlhodobú solventnosť účtovnej jednotky. **Solventnosť** je schopnosť hradiť dlhy v termíne ich splatnosti. **Likvidita** predstavuje okamžitú platobnú schopnosť.

Analýza likvidity sa môže uskutočňovať ako **vertikálna analýza likvidity** a ako **horizontálna analýza likvidity**. Ak skúmame samostatne likvidnosť majetku a likvidnosť zdrojov majetku, ide o vertikálnu analýzu likvidity. Horizontálna analýza likvidity skúma vzájomné súvislosti medzi položkami majetku a položkami zdrojov majetku.

Za najdôležitejšie indikátory ovplyvňujúce schopnosť účtovnej jednotky hradiť záväzky sa považujú:¹

- štruktúra majetku,
- primeraný a pravidelný prítok peňažných prostriedkov.

Štruktúra majetku ovplyvňuje likviditu v dôsledku rôzneho stupňa **likvidnosti** jednotlivých zložiek majetku. **Likvidnosťou** pritom rozumieme schopnosť majetku premeniť sa na peniaze. Na základe tejto vlastnosti (schopnosti) môžeme **majetok** rozdeliť do niekoľkých skupín:²

- najlikvidnejší – peniaze, ceniny, krátkodobé cenné papiere (krátkodobý finančný majetok),
- majetkové súčasti realizovateľné v krátkej dobe – splatné krátkodobé pohľadávky,
- menej likvidné – zásoby,
- dlhodobo likvidné – obligácie, dlhodobé pohľadávky, termínované vklady,
- nelikvidné (takmer nelikvidné) – dlhodobý hmotný majetok.

Iní autori rozdeľujú majetok z hľadiska likvidnosti do 4 skupín:³

- stupeň – krátkodobý finančný majetok (finančné účty),
- stupeň – krátkodobé pohľadávky (krátkodobé pohľadávky, pohľadávky za upísané vlastné imanie, časové rozlíšenie),
- stupeň – dlhodobé pohľadávky a zásoby,
- stupeň – neobežný majetok.

V každom prípade možno konštatovať, že najlikvidnejšou časťou majetku je ten majetok, ktorý sa v súvahe vykazuje v rámci finančných účtov a za najmenej likvidný majetok je považovaný neobežný majetok.

Okrem analýzy stupňa likvidnosti jednotlivých zložiek majetku je potrebné skúmať i **likvidnosť** jednotlivých zložiek **zdrojov majetku**. Pri jej skúmaní sa zdroje majetku posudzujú z časového hľadiska, v členení na dlhodobé a krátkodobé, pričom vlastné imanie sa vždy považuje za dlhodobý zdroj krytia.

V prípade horizontálnej analýzy likvidity je potrebné skúmať vzájomné súvislosti medzi položkami majetku a položkami zdrojov majetku. Všeobecne platí, že „každý druh majetku by mal byť financovaný zdrojom majetku s dobou splatnosti (likvidnosťou), ktorá zodpovedá dobe efektívneho využívania príslušného majetku.“⁴ Toto pravidlo sa označuje ako **zlaté bilančné pravidlo**. Podľa

¹ ZALAI, K. a kol.: Analýza finančnej situácie podniku. Bratislava : Sprint vfra, 2006, s. 52.

² ZALAI, K. a kol.: Analýza finančnej situácie podniku. Bratislava : Sprint vfra, 2006, s. 52.

³ ŠLOSÁROVÁ, A. a kol.: Analýza účtovnej závierky. Bratislava : IURA EDITION, 2006, s. 350.

⁴ ŠLOSÁROVÁ, A. a kol.: Analýza účtovnej závierky. Bratislava : IURA EDITION, 2006, s. 351.

tohto pravidla má byť dlhodobý majetok krytý dlhodobými zdrojmi krytia a krátkodobý majetok má byť krytý krátkodobými zdrojmi krytia.

Východiskový obraz o úrovni likvidity sprostredkovávajú ukazovatele likvidity, ktoré môžu byť konštruované ako pomerové ukazovatele alebo ako rozdielové ukazovatele. Najčastejšie vyčísl'ované pomerové ukazovatele likvidity sú **peňažná likvidita** (niektorými autormi označovaná ako pohotová likvidita¹), **pohotová likvidita** (bežná likvidita) a **celková likvidita**.

Pri výpočte **peňažnej likvidity** sa dáva do pomeru najlikvidnejší majetok a krátkodobé záväzky (t. j. záväzky splatné do jedného roka, vrátane splátok strednodobých a dlhodobých úverov). Hodnota tohto ukazovateľa by sa mala pohybovať v intervale od 0,2 do 0,6. Z toho vyplýva, že peňažná likvidita je zabezpečená vtedy, keď na 1,- Sk krátkodobých záväzkov pripadá 20 – 60 halierov najlikvidnejšieho majetku.

Pri výpočte **pohotovej likvidity** je čitateľ zlomku rozšírený o krátkodobé pohľadávky. Keďže v súvahe sa v rámci krátkodobých pohľadávok vykazujú i pohľadávky po lehote splatnosti, tieto treba pri výpočte z krátkodobých pohľadávok vylúčiť. Odporúčané hodnoty pohotovej likvidity by sa mali pohybovať v intervale od 1 do 1,5. Krátkodobé záväzky by teda nemali presiahnuť objem najlikvidnejšieho majetku (finančných účtov) a krátkodobých pohľadávok.

Ak do čitateľa doplníme zásoby, získame ďalší ukazovateľ likvidity, a síce **celkovú likviditu**. Optimálna hodnota tohto ukazovateľa sa pohybuje v intervale 2 až 2,5.

V účtovnej jednotke sa pri finančnej analýze okrem týchto troch základných ukazovateľov vyčísl'uje i **okamžitá likvidita** ako pomer peňažných prostriedkov, ktoré môže účtovná jednotka okamžite použiť na úhradu splatných záväzkov a splatných záväzkov.

Okrem pomerových ukazovateľov likvidity sa používajú i rozdielové ukazovatele, pri výpočte ktorých sa robí rozdiel príslušnej skupiny majetku a krátkodobých záväzkov. **Rozdielové ukazovatele likvidity** sa označujú ako **fondy**. Najznámejším ukazovateľom je **čistý pracovný kapitál**, ktorý sa vypočíta ako rozdiel obežného majetku a krátkodobých záväzkov.

Ak spravíme rozdiel finančných účtov, t. j. najlikvidnejšieho majetku, a krátkodobých záväzkov, získame ďalší rozdielový ukazovateľ, a síce **čisté peňažné prostriedky**.

Ak spravíme rozdiel skupín majetku a krátkodobých záväzkov, ktoré sme pri výpočte pohotovej likvidity dávali do pomeru, dostaneme **čisté pohotové prostriedky** (označované niekedy i čistý peňažno-pohľadávkový fond).

Ukazovatele likvidity sú pomerne relatívne, keďže ich ovplyvňuje statický charakter vstupných hodnôt a štruktúra obežného majetku. Vieme, že jednotlivé zložky obežného majetku sú rôzne speňažiteľné, t. j. líšia sa dobou potrebnou na ich premenu na peniaze. Preto by sa pri výpočte ukazovateľov likvidity mali brať do úvahy i ukazovatele obratovosti. Obratovosť zistíme porovnaním stavu majetku a obratu, čo je „ekonomická veličina vyjadrujúca rýchlosť pohybu majetku reprodukčným procesom podniku“.² Takýmto obratom k zásobám sú tržby (za predaj tovaru, výrobkov, polotovarov vlastnej výroby, materiálu a pod.). Podobne treba upraviť i výšku záväzkov, pričom obratom, ktorý vyjadruje ich pohyb, sú náklady.

Takto upravené hodnoty majetku a krátkodobých záväzkov sú potom spoľahlivejšími vstupnými údajmi pre finančnú analýzu a pre hodnotenie finančnej situácie účtovnej jednotky.

Ukazovatele likvidity sú iba jednou skupinou ukazovateľov, na základe ktorej je možné hodnotiť finančnú situáciu účtovnej jednotky. Patria však medzi základné a najdôležitejšie, pretože každého

¹ ZALAI, K.: a kol.: Analýza finančnej situácie podniku. Bratislava : Sprint v'fra, 2006, s. 52.

² ZALAI, K.: a kol.: Analýza finančnej situácie podniku. Bratislava : Sprint v'fra, 2006, s. 54.

používateľa informácií z účtovnej závierky zaujíma predovšetkým schopnosť podniku uhrádzať splatné záväzky.

„Príspevok vznikol s podporou grantu VEGA 1/2629/05 Teoreticko-metodologické problémy účtovníctva Slovenskej republiky v procese zosúlad'ovania s právom Európskej únie.“

Abstrakt

Základným cieľom každého podniku (účtovnej jednotky) je dosahovanie zisku a zabezpečenie finančnej stability a likvidity. Likviditou sa rozumie schopnosť podniku uhrádzať svoje splatné záväzky. Všeobecne platí, že podnik finančne zdravý, je schopný záväzky splácať, podnik s finančnými ťažkosťami s tým má problémy. V tomto príspevku sme sa zamerali na hodnotenie finančnej situácie účtovnej jednotky pomocou ukazovateľov likvidity, ktoré sú považované za základné ukazovatele na hodnotenie finančného zdravia podniku.

Kľúčová slova: finančná situácia, likvidita, súvaha, obežný majetok, krátkodobé záväzky

Summary

The basic goal of each enterprise (accounting entity) is to achieve profit and to assure the financial stability and liquidity. Under liquidity can be understood the ability of the company to pay debts. Generally is said, that the company is financially healthy, if it is able to pay debts, the company with financial difficulties has problems with this ability. In this paper we focused on regarding of financial position of accounting entity by the liquidity ratios that are considered to be the basic ratios for regarding of financial health of the company.

Key words: financial position, liquidity, balance sheet, current assets, short – term liabilities

JEL klasifikácia: M41

Použitá literatúra

- [1] ŠLOSÁROVÁ, A. a kol.: Analýza účtovnej závierky. Bratislava : IURA EDITION, 2006, ISBN 80-8078-070-6.
- [2] ZALAI, K.: a kol.: Analýza finančnej situácie podniku. Bratislava : Sprint v'fra, 2006, ISBN 80-88848-89-1.
- [3] Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov.
- [4] Rámcová osnova zostavovania a prezentácie účtovnej závierky.

Kontakt

Miriama Šulovská, Ing., Katedra účtovníctva, FHI EU v Bratislave, Dolnozems'ká cesta 1/b, 852 35 Bratislava, tel.: +421 2 67 295 773, ingmiriama23@yahoo.com